

Sygn. akt WK 17/13

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Janusz Godyń (przewodniczący)

SSN Marian Buliński

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Edward Matwijów

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

SSN Jacek Sobczak

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant : Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Zbigniewa Badelskiego

w sprawie mjr. O. C. w przedmiocie zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 9 stycznia 2014 r. kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy, od wyroku Sądu Najwyższego - Izby Wojskowej z dnia 27 sierpnia 2013 r., sygn. akt: WA 19/13, zmieniającego wyrok Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 czerwca 2013 r.

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację,**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć wnioskodawcę.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy – Izba Wojskowa wyrokiem z dnia 14 marca 2012 r., sygn. akt: WA 39/11, utrzymał w mocy wyrok Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 czerwca 2011 r., mocą którego mjr. O. C. został uniewinniony od popełnienia zarzucanego czynu określonego w art. 18§1 k.k. w zw. z art. 123§1 pkt 4 k.k. w zb. z art. 123§2 k.k. w z. z art. 122§1 k.k.

Takie rozstrzygnięcie dało pełnomocnikowi mjr. O. C. podstawę do wystąpienia do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z wnioskiem o zasądzenie 118.700,00 zł tytułem odszkodowania i 700.000 zł tytułem zadośćuczynienia za szkody materialne i krzywdy wynikające z niewątpliwe niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 21 czerwca 2013 r., zasądził od Skarbu Państwa na rzecz mjr. O. C. kwotę 3.900 zł tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę oraz 500.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, tj. łącznie 503.900 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku, a w pozostałym zakresie wnioski oddalił.

Od tego wyroku apelację wniósł prokurator i podnosząc zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na dokonaniu przez sąd dowolnej oceny ustalonych faktów przez nadanie zbyt dużego znaczenia subiektywnym odczuciom wnioskodawcy, co do przebiegu tymczasowego aresztowania oraz skutków jakie ono wywołało, który to błąd skutkowało zasądzeniem zadośćuczynienia w wysokości rażąco wygórowanej wobec realnej krzywdy doznanej przez wnioskodawcę i wniósł o zmianę wyroku przez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w kwocie 70.000 zł.

Sąd Najwyższy – Izba Wojskowa wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2013 r., sygn. akt: WA 19/13, zmienił zaskarżony wyrok przez obniżenie zasądzzonego zadośćuczynienia do kwoty 150.000 zł.

Od tego wyroku kasację wniósł pełnomocnik wnioskodawcy i zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu: 1) rażące, a przy tym mające istotny wpływ na treść orzeczenia, naruszenie prawa materialnego, tj. art. 445§1 i 2 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. przez naruszenie w sposób rażący i oczywisty zasad ustalania wysokości zadośćuczynienia, a to miarkowanie tego świadczenia ze względu na sytuację

gospodarczą kraju, przejawiającą się w częstym ograniczaniu wydatków, również na ważne cele społeczne oraz aktualną sytuację socjalną i finansową społeczeństwa zwłaszcza wobec istotnego w swoim rozmiarze bezrobocia, co skutkowało drastycznym obniżeniem kwoty zadośćuczynienia zasądzonego przez Sąd pierwszej instancji, 2) rażące, a przy tym mające istotny wpływ na treść orzeczenia, naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481§1 i 2 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. przez pominięcie w części dyspozytywnej wyroku rozstrzygnięcia o należnych odsetkach od należności głównej, skutkiem czego wnioskodawcy wypłacono tylko należność główną bez ustawowych odsetek, pomimo tego, że zapłata nastąpiła z prawie tygodniowym opóźnieniem.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Najwyższemu – Izbie Wojskowej do ponownego rozpoznania.

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarżący w pierwszym zarzucie kasacji zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niesłuszne uwzględnienie przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania sytuacji finansowej państwa i przyznanie nadmiernego znaczenia wysokości stopy życiowej społeczeństwa. W jego przekonaniu to właśnie uwzględnienie przez Sąd odwoławczy tych okoliczności skutkowało drastycznym obniżeniem wysokości zadośćuczynienia zasądzonego przez Sąd pierwszej instancji do kwoty symbolicznej.

Analiza tego zarzutu kasacji i argumentacji jemu poświęconej pozwoliła na stwierdzenie zasadności wyводу skarżącego kwestionującego możliwość miarkowania zadośćuczynienia ze względu na sytuację finansową Państwa. Taki pogląd, wedle którego przy ustalaniu wysokości odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie (zarówno za szkodę materialną jak i krzywdę moralną) należało uwzględniać aktualną sytuację finansową Państwa wyrażony został w wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie stosowania przepisów art. 510-516 k.p.k.(uchwała ZO SN z 7 lipca 1958 r., Prez. 729/58, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Karnej 1958, z. 4, poz. 34) na

gruncie zupełnie odmiennej sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej. Pogląd ten nie może być dzisiaj akceptowany, gdyż byłby nie do pogodzenia z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawnego (por. J. Bratoszewski i in. Kodeks postępowania karnego, komentarz, t. III, s. 770, Warszawa 2004). Taki tok rozumowania znajduje wsparcie w judykatach Sądu Najwyższego przytoczonych w uzasadnieniu kasacji. Przedstawiona argumentacja znajduje także podstawę w treści art. 440 k.c. (*argumentum a contrario*) wskazującej, że w sytuacji odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną osobie fizycznej nie jest możliwe ograniczenia zakresu zadośćuczynienia z uwagi na stan majątkowy podmiotu odpowiedzialnego za szkodę. W kontekście tego ostatniego stwierdzenia podnieść jedynie należało, że zarówno w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie nie budzi wątpliwości, iż w kwestiach z zakresu prawa materialnego, nieuregulowanych w rozdziale 58 kodeksu postępowania karnego, mają wprost zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego dotyczące zwłaszcza zagadnienia określania wysokości zadośćuczynienia (J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn Kodeks postępowania karnego, komentarz, Zakamycze 2006, t. II, s. 401 oraz powołane tam orzecznictwo).

W ramach prowadzonej analizy należało również odnotować zbieżność poglądów skarżącego i Sądu Najwyższego co do zakresu uwzględnienia przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia wysokości stopy życiowej społeczeństwa, w celu urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości społecznej.

Czy jednak podzielenie wywodów skarżącego powinno prowadzić do uznania trafności zarzutu kasacji podnoszącego niesłusność przyjęcia dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia za krzywdę sytuacji finansowej Państwa i nadmierność akcentowania przy tym ustaleniu przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa, co skutkowało - zdaniem skarżącego - drastycznym obniżeniem wysokości zasądzonego zadośćuczynienia do kwoty symbolicznej? W przekonaniu Sądu Najwyższego, nie.

Prześledzenie rozważań Sądu odwoławczego, a zwłaszcza kolejności prezentowanych argumentów na poparcie przyjętego rozstrzygnięcia, pozwoliło na stwierdzenie, że omawiane okoliczności nie miały pierwszoplanowego znaczenia dla ukształtowania wysokości zadośćuczynienia i odgrywały jedynie rolę

uzupełniająca. Zasadnicze znaczenie dla określenia nowej wysokości zadośćuczynienia miały rozważania Sądu odwoławczego, w których zakwestionowane zostały przyjęte przez Sąd pierwszej instancji okoliczności dotyczące zakresu i podstaw faktycznych dochodzonego roszczenia. Dopiero w uzupełnieniu tych wywodów, w końcu uzasadnienia, wskazano jako podstawę wyroku kwestionowane przez skarżącego okoliczności. Tak więc skarżący niezasadnie zarzucił Sądowi odwoławczemu, że w argumentacji za obniżeniem wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia pierwszoplanowane znaczenie, zamiast znaczenia uzupełniającego, przypisał wysokość stopy życiowej społeczeństwa. Dokonując szczegółowej oceny poszczególnych okoliczności wpływających na wysokość zadośćuczynienia, Sąd odwoławczy ustalił jego nową wysokość, wskazując, że nie jest to kwota symboliczna.

Czy jednak w sytuacji zanegowania możliwości uwzględnienia przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia sytuacji finansowej Państwa, zasądzona przez Sąd odwoławczy kwota zadośćuczynienia, pozostająca we właściwej relacji do wysokości stopy życiowej społeczeństwa, może być uznana jako odpowiednie zrekompensowanie całości krzywdy wnioskodawcy, czy też stanowi ona zapłatę symboliczną? Zdaniem Sądu Najwyższego, obniżenie wysokości zasądzzonego zadośćuczynienia nie przekreśliło kompensacyjnego charakteru tego świadczenia i jego aktualna wysokość, wbrew twierdzeniu skarżącego, stanowi nie symboliczną, a odczuwalną ekonomicznie wartość. Zasądzona kwota zadośćuczynienia jest odpowiednia w tym znaczeniu, że rekompensuje wszystkie krzywdy poszkodowanego i utrzymana jest w rozsądnych granicach. Zatem stwierdzone naruszenie prawa materialnego pozostawało bez istotnego wpływu na treść wyroku.

Oдноśnie do drugiego zarzutu kasacji wskazać należało, że prokurator w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji kwestionował jedynie wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia. Sąd odwoławczy zmienił zaskarżone orzeczenie wyłącznie w zakresie wysokości zadośćuczynienia, nie zmieniając pozostałej części orzeczenia, w szczególności terminu wymagalności odsetek za zwłokę. Analizując treść orzeczenia Sądu pierwszej instancji należało dojść do przekonania, że mimo wskazania w nim, zapewne dla potrzeb związanych z wykonaniem wyroku, że

ustawowe odsetki należne są od łącznej sumy odszkodowania i zadośćuczynienia, odsetki te przysługują, od dnia prawomocności orzeczenia, od każdego z zasądzonych świadczeń, a więc również od ustalonego zadośćuczynienia. W tych okolicznościach zarzut ten należało uznać za niezasadny.

Nieuwzględnienie wniesionej kasacji spowodowało konieczność obciążenia wnioskodawcy kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego (art. 636§1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.